

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. I. cap. 26. de ejusdem qualitate

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

torum concessit, ipso agnoscente Bellarmino, quod Lutherus docuerit, *ad tollendam in Ecclesia confusionem non oportere omnes hac uti potestate, sed eos tantum, qui legitime sunt vocati*; sed locutus est de aptitudine quadam generali Christianorum, quam ad hoc officium respectu infidelium habent, utpote per Baptismum in fœdus gratiæ à DEO recepti, eo quod ipso ad illud idonei, si vel legitime vocentur, vel casus necessitatis extra ordinem illorum requirat operam nomine publico & Ecclesiæ præstandam; ita si Augustini respiciendum sit in hoc etiam puncto auctoritatem, à Bellarmino prætermittam, nihil contra eam Lutherus docuisse erit manifestum. Respondurus enim Doctor Augustinus ad illud Donatistarum ex oraculo Pauli argumentum, quo contra Baptismum schismaticorum & hæreticorum usi vel potius abusi fuerant, à Apostolo scri-

lib. II. contra Epist. Parmen. cap. 13.

bente: *Quid habes, quod non accepisti? inter alia hæc in rem scripsit præsentem: Et si Laicus aliqua per eum dederit necessitate compulsus, quod, cum ipse acciperet, dandum esse addidit, nescio, an pie quisquam dixerit esse repetendum?* Videtur quidem Augustinus aliqua ex parte dubitanter hoc proferre, sed videtur tantum. Si enim mens ejus ritè attendatur, de valore administrationis per hominem Laicum, sed Christianum & baptizatum factæ eum non dubitasse, certum est id quod sequentia confirmant, dum porrò suam ita explicavit sententiam: *Nulla cogente necessitate si fiat, alieni muneris usurpatio est si autem necessitas urgeat, aut nullum aut veniale delictum est. Sed & si nulla necessitate usurpetur, & à quolibet detur cuilibet, quod datum fuerit, non potest dici non datum quamvis rectè dici possit illicitè datum.* Et tamen non invalidam omninò dixit ejusmodi administrationem verbis sequentibus: *Illicitam ergò usurpationem corrigit remissionis & penitentis affectus. Quod si non correxerit, manebit ad penam usurpatoris, quod datum est, vel ejus, qui illicitè dedit, vel ejus, qui illicitè accepit; non tamen pro non dato habebitur.* De ipsa hac Augustini sententiâ meâ nunc non interpono, re hac ad suum infra locum remissa, id jam sufficit, habere Lutherum in eo, cujus gratiâ à Bellarmino fallitatis est accusatus, Augustinum sibi consentientem, quem Bellarminus tamen accusare hic non est ausus. Quia etiam Lutherus in demonstrandâ hæc Christianorum ad Ministerium verbi & Sacramentorum idoneitate ad ea provocavit S. Scripturæ loca, quibus DEI Sacerdotes dicuntur, omninò huc pertinet, quod idem Augustinus ad Apocalypiticum de hoc Elogio oraculum notanter observavit, scribens: *Non utique de solis Episcopis & Presbyteris dictum est, qui propriè jam vocantur in Ecclesiâ Sacerdotes; sed sicut omnes Christianos dicimus propter mysticum chrisma, sic omnes sacerdotes, quoniam membra sunt sacerdotis.*

lib. 20. de Civit. Dei, cap. 10.

CAPUT VIGESIMUM & SEXTUM

De

Ministri Sacramentorum qualitate.

In hoc capite illud præprimis attendendû venit, quod Bellarminus de Cypriani Sententiâ circa anabaptismum vel rebaptizationem hæreticorum vel ab hæreticis baptizatorum non ex eâ ratione & respectu lectorè informaverit, quatenus Stephanus Pontifex Romanus se eidem opposuit, illo omnes hæreticos ab administratione Sacramentorum, Baptismi nominatim, excludente, hoc est contrario indiscriminatim omnes admittente; Sed quatenus Donatistæ Sententiâ Cypriani revocantes & renovantes multa eidem addiderunt à mente Cypriani omninò aliena. Non frustra autem nec absque singulari causâ Bellarminus collationem sententiarum Cypriani & Stephani omisit, quia sicut illius, ita etiam neque hujus partes ad defendendum ausus & suscipere, quas ad duo extrema declinasse, præter ipsam rei ex scriptis Cypriani notitiam in primis ex illo Augustini testimonio patet, quod ex libri de unico tantum Baptismo contra Petilianum capite post decimum quarto, supra non semel ex occasione laudatum, Sor-

vid. D. Dannb. Christ. Act. 1. p. 486. seqq.

bonista Launojus, in primâ quinta partis ad Carolum Magistrum, Parisiensem Theologum Epistola, de non errandi privilegio Romanis hodiè Pontificibus adscribi solito, ex Augustini auctoritate agens, primâ in acie locavit, primumque ei & præcipuum ex debito locum adscripsit, his expressum verbis: *Duo erant eminentissimarum Ecclesiarum, Romanæ scilicet & Carthagenensis Episcopi, Stephanus & Cyprianus, ambo in unitate Catholica constituti, quorum Stephanus baptismum Christi in nullo iterandum esse censebat, & hoc facientibus graviter succensebat; Cyprianus autem in hæresi vel schismate baptizatos, tanquam non habentes baptismum Christi, baptizandos in Ecclesiâ Catholica existimabat. Addit & observat Launojus, Augustinum in Recensione Stephani sententiæ non fallere, cum id ipsum conceptis tradiderit verbis ipse Stephanus in fragmento Epistolæ*

Nn

inter

inter Epistolas Cypriani hodiernum extante. Et quia in alio quodam testimonio idem Augustinus hanc ex professo controversiam tractans in specie de Marcionis baptismo ita iudicavit: *Si Evangelicis verbis in nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti Marcion baptismum consecrabat, integrum erat Sacramentum, quamvis fides eius sub ejusdem verbis aliud opinantis, quam veritas Catholica docet, non esset integra, sed fabulosis inquinata falsitatibus*, de quo Augustini pronuntio itidem hic, loco mirum indebito, non pronuntio, ad specialem de Baptismi Dono soli Ecclesie Christi veræ & orthodoxæ proprio instituendam aliâ tractationem id reservans; ex eodem *Launojo* tamen notatu dignum hic est, ad ejus mentem ex Augustini iudicio errasse Stephanum Pontificem, Marcionis baptismum recipiendò, quem non verbis, ut dixit, Evangelicis, id est, *in nomine Patris &c.* fuisse consecratum, duobus ex Cypriano testimoniis ostendit ibi *Launojus*. Alia quæ ibi plura in hanc rem à laudato Sorbonistâ ex Augustino diligentissimè collecta leguntur non excribo, proximè eundem ad partes contra Bellarminum pro verâ Augustini mente tuendos revocaturus, ea inter quasi mediam inter Cypriani & Stephani extremos sententiam proponens, quam sub Augustini nomine & inter ejus opera exhibet Author scripti de *Ecclesiasticis Dogmatibus*, quem maximâ ex parte ex operibus Augustini esse collectum, ipse Bellarminus in de *Scriptoribus Ecclesiasticis* agnoscere fuit coactus, & cujus tanquam ipsius Augustini autoritate in aliarum questionum controversiarum explicatio alii scriptores Papæi indubitanter sunt usi, adeoque idem jus Evangelicis concedentes, nisi singulare aliquod Privilegium sibi ipsi proprium in laudandis pro suâ parte Veterum scriptis velint attribuire. Ita verò tanquam Dogma Ecclesiasticum Augustini sententia ibi proponitur: *Baptisma nunc est, sed in Ecclesia, ubi una Fides est, ubi in nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti datur. Et ideo, si qui apud illos baptizati sunt hereticos, qui in Sancte Trinitatis confessione baptizant, & veniunt ad nos, recipiantur quidem ut baptizati, ne Sancte Trinitatis invocatio vel confessio annulletur, sed doceantur integrè & instruantur, quo sensu Sancte Trinitatis mysterium in Ecclesia teneatur; & si consentiant credere vel adqueſcunt confiteri, purgati jam Fidei integritate confirmantur manus impositione. Illos autem, qui non Sancte Trinitatis invocatione apud hereticos baptizati sunt, & veniunt ad nos, baptizari debere pronuntiamus, non rebaptizari. Neque enim credendum est, eos fuisse baptizatos, qui non in nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti, juxta regulam à Domino positam tincti sunt. Et ubi aliquot hujus generis vel speciei hereticos nominatenus recensuit Author, ab Augustini sententiâ non abluens, quos impietatis germina & pestes verè dixit, idem repetens subjunxit: *Ex istis, si qui ad nos venerint, non requirendum est ab eis, utrum baptizati sint, an non; sed hoc tantum, si credant Ecclesie fidem, & baptizentur Ecclesiastico & Baptismate.* Advertendum verò etiam est, maximam hujus Definitionis partem & in *Joanis* decreto & in *Gratiani* Concordiâ, quæ sub titulo Juris Canonici hodiè venit, Augustino adscribi, & quidem non immeritò, cum ex fonte Augustini fluxerit, quod ex laudatis modò & aliis pluribus testimoniis est indubium, è quorum numero nunc illud addere placet, quod sub initium operis de Baptismo contra Donatistas legitur, & dignum est, ut aureis, iisque majoribus literis hodiè ante eorum oculos scribatur, quibus non sine manifesto contemptu Divini cultus apud Evangelicos perindè est, ubi & à quibus infantes baptizentur quos per gratiæ celestis fœdus veræ Christi in his terris Ecclesie cupiunt infertos, parum solliciti etiam si id ab ejus Ecclesie ministris fiat, quam non veram Christi sponſam esse, eomet ipso agnoscant, dum se ab eâ separant, certaque Evangelico per publicam Fidei confessionem adjungunt, certi, se non alibi veram ad æternam Beatitudinem invenire viam. Ita autem contra hos Doctor, si un-*

Lib. II. de
Bapt. c.
Donat.
cap. 15.

vid. Rob.
Coc. Cent.
p. m. 540.

cap. 52.

lib. I. cap. 2.

quam, hic certè augustissimus: *Si quem forte coegerit extrema necessitas, ubi Catholicum, per quem accipiat, non invenerit, & in animo, Catholicâ pace custoditâ, per aliquem extra unitatem Catholicam positum acceperit, quod erat in ipsâ unitate Catholicâ accepturus, si etiam de hac vita statim migraverit, non cum nisi Catholicum deperimus. Si autem fuerit à corporali morte liberatus, cum se congregationi Catholicæ etiam corporali præsentiâ reddiderit, undè nunquam corde discesserat, non solum non improbamus, quod fecit, sed etiam securissimè verissimeque laudamus, quia præsentiâ DEVM credidit cordi suo, ubi unitatem servabat, & sine sancti Baptismatis Sacramento, quod, ubicunque invenit, non hominum, sed DEI esse cognovit, noluit ex hac vita migrare. Hactenus videtur quidem partes eorum tueri sanctus Pater, qui ubicunque vel ipsi*

sint baptizati, vel sui, quos à DEI manu acceperunt, liberi baptizentur, non adeò multum interesse putant, etiam extra necessitatis casum qui non raro præter necessitatem aliis ex respectibus, non Divinis, sed purè humanis fingitur & pro formâ tantum prætenditur. Sed si proximè sequentia attendantur, quæ liberali manu concessisse visus est, non parùm restrinxisse manifestum erit, his nimirum verbis: *Si NB. quis autem, cum possit in ipsâ Ecclesiâ Catholicâ accipere, per aliquam mentis perversitatem* (nota phrasin, Lector optime,) *eligit in schismate baptizari, etiamsi postea venire ad Catholicam cogitat, quia certus est, ibi prodesse Sacramentum, quod alibi quidem potest accipi, prodesse autem non potest, procul dubio perversus est & iniquus, & tanto perniciosius, quanto scientius. Ita enim non dubitat, rectè illic accipi, sicut non dubitat, illic prodesse etiam, quod alibi acceperit.* Hæc verba, dum ab *Ivone* iterum & *Gratiano* sunt descripta, eò magis notari merentur, quod apud ipsos *Papistas* ea plurimum valere certum sit, ad quorum tamen *Baptismum* hodiè non paucos *Evangelicorum* extra necessitatis casum confugere, plusquam notum est, id quod non nisi per aliquam mentis perversitatem & iniquitatem, tantoque perniciosius, quanto scientius fieri, si *evangelicis* Doctoribus hanc mentis minus *Evangelicæ* iniquissimam perversitatem & perversissimam iniquitatem ex debito & iustissimo erga sinceritatem *Evangelicam* Zelo derestantibus credere dubitant & abnuunt, quibus hæc res quidem adia phora videtur, *Augustino* saltem credant, *Doctori* augustissimo & *Patri* sanctissimo, *Donatistis* quidem *Baptismi* Sacramentum concedenti, attamen expressè neganti, rectè ab illis accipi, quod non nisi in *Catholicâ* prodesse potest *Ecclesiâ*, à quâ ut plurimum per turpem *Apostasiam* insequentibus postmodum annis secedere solent, adque eam se per publicam *Fidei*, vel *Infidelitatis* professionem conferre, in quâ se per susceptum *Baptismi* Sacramentum regeneratos à *Parentibus* audiverunt argumentum non adeò infirmum, ut ipsi videretur, inde desumentes, dum in eâ se *Ecclesiâ* securè & sine omni animæ periculo vivere existimant, in quâ *Christus* hoc spirituales ex Verbo regenerationis sacramentum conservat, utpotè portam & januam *Ecclesiæ* regniq; *Cælorum*; cujus *apostasie* liberorum rationes annon parentes iustissimo *Judici* reddere teneantur; deque eorum animæ incertu respondere, imò peccati hujus, cui non planè nullam præbuerunt occasionem, in se reatum suscipere, æternumque luere, nunquam verò eluere, videant & de eo ferò cogitent, quibus & propria & liberorum salus æterna curæ est cordique. Sed ut à digressiunculâ, ad quam *Bellarminus* ipse manu quasi duxit, *Augustinum* in primis commendans, *Anabaptismi* olim à *Cypriano*, post à *Donatistis*, quamvis non unâ ratione, nec ex uno eodemque fundamento defensi historiam examini subjicientem; ut, inquam, redeamus in viam & ad *Bellarminum*, de eo adhuc videndum est, an verè in hoc capite scripsit, hæresin *Donatistarum* damnatam esse in *Synodo Nicænâ*, quam intellexisse *Augustinum* putat, dum frequentissimè in suis contra *Donatistas* scriptis plenarij mentionem facit *Concilii*. Etsi enim agnoscat, quia *Augustinus* ipse nullibi plenarium hoc *Concilium* expressè dicit *synodum* fuisse *Nycenam*, multos dubitasse, de quo loquatur *Concilio*; existimat tamen, nullam esse dubitandi causam, cum *Augustinus* nullum aliud *Concilium generale*, vel plenarium noverit, nisi *synodum Nicenam*, in proximè sequentibus sibi met ipsi apertissimè contradicens & scribens, dum fatetur, quatuor (additâ insuper particulâ, tantum) *Augustini* tempore generalia fuisse *Concilia*, nempe præter *Nicæanum*, *Sardicense*, *Constantinopolitanum* & *Ephesinum*, utrumque numero & ordine primû, ut ut de *Ephesino* excipiat, id indictum fuisse quidem paulò antè mortem *Augustini*, sed demum post mortem ejus celebratum; de *Constantinopolitano* etiam dicat, illud hanc questionem non tractasse. Addit *Bellarminus* pro uberiori confirmatione opinionis suæ, quod *Augustinus* per plenarium illud *Concilium*, cujus repetitam toties mentionem in causâ *Donatistarum* facit, non nisi *Synodum Nicenam* intellexerit, ipsum *Augustinum* testari, *Concilium* illud plenarium ante quam ipse nasceretur, fuisse celebratum, id quod de *Synodo Nicænâ* verum sit, *Concilium* verò *Sardicense*, quod alias communiter pro *Nicænâ* *Synodi* adpendice haberi solet, nec notum fuerit *Augustino*, nec istam questionem tractarit, quod de *Constantinopolitano* etiam monuit. Subjungit insuper *Bellarminus*, in *Synodi Nicænæ* *Canone decimo & nono*, juberi *Paulianistas* rebaptizari, ex quo aperte diduci putat, caterorum hæreticorum *Baptisma* à *Concilio* fuisse adprobatum. Denique id unum sufficere pro suæ opinionis valore existimat, quod *Hieronymus* in *Dialogo contra Luciferianos* scripsit, *Synodum Nicenam* omnes hæreticos suscipere, exceptis *Pauli Samosatani* discipulis, ubi apertissime dicit à *Synodo Nicænâ*

adprobatum Baptisma hereticorum omnium, exceptis quibusdam, qui nimirum forma legitima non utebantur. Equidem in hujus quæstionis, quæ purè historica est, & in factò consistit, evolutione Evangelicis neque scribitur, neque metitur, cum quid Augustinus per plenarium intellexerit Concilium, salvæ rei veritate etiam possit ignorari. Verum quia laudatus proximè Sorbonista Launojus peculiarem huic Bellarmini sententiæ de plenario apud Augustinum in causâ Anabaptismi contra Donatistas Concilio Dissertationem opposuit, eamque iteratò & auctiorem recudi fecit, & ubi à quodam ordinis Prædicatorii homine impugnata fuit, singulari ante annos non multos confirmatione munivit, synodum *Arelatensem* primam nomine plenarii apud Augustinum Concilium intelligens; quia hujus Viri scripta fortè non in plurium manus veniunt, juvat aliquam hanc rem ex eodem breviter excerpte, digna, quæ Lectorem in hâc quæstione historica non planè nullius momenti exerceant. Ante omnia autem venit observandum, quod statim sub initium ex *Sirmondo*, quem acerrimi Judicii Virum dicit, Lectori curiosò siffit, rationem videlicet reddente, cur in primo Conciliorum Galliæ Tomo hanc *Arelatensem* Synodum omnibus alijs anteposuerit, his verbis: *Aptissimum est visum, his omissis, quarum obscurior erat memoria, Synodos nostras ab eo capite inchoari, unde originem ducunt etiam œcumenicæ, primamque omnium statui Arelatensem, quæ sive spectentur Episcopi, qui ad eam convenire, sive res in eâ gesta, nulla usquam post œcumenicæ habita sit illustrior. In eâ quippè & Donatistarum pertinax contentio, quæ Africam vexabat, iterum est discussa, ac pro parte composita, & de Baptismo hereticorum Lex Ecclesiæ tradita, ejusque iterandi præva consuetudo, quæ in eadem Africa inoleverat, penitus repressâ in posterum & interdicta. Episcopi verò tam multi, tam diversis ex Italia, Africa, Hispania, Britanniæ, Galliæque Provinciis confluerent, ut propterea Concilium hoc non dubitavit S. Augustinus contra Donatistas disputans plenarium & universale, & universa Ecclesiæ Concilium appellare. Ut autem Launojus hanc *Sirmondi* sententiam contra Bellarminum defensurus probet, non Nicenam, sed *Arelatensem* Synodum nomine plenarii apud Augustinum Concilii venire, duo in antecessum notanda præsupponit, unum, certiorum locutionis hujus noticiam ex Augustino haberi, utpote citra dubium certiore sui ipsius interprete, quàm ex alijs scriptoribus, qui plenarium, orbis terræ, universale & universæ Ecclesiæ Concilium aliter accipiant, vel accipere pro arbitrio possint; alterum, hæc quatuor, plenarium, orbis terræ, universale & universæ Ecclesiæ Concilium, cum in significato pari Augustinus usurpet, nihil esse omnino, cur in uniusquam alterius explicatione potius mora negetur, sed quod de unâ locutione dicitur, de alterâ etiam rectissimè dictum existimari debere. Nempe, si Augustinus, ubi de plenario verba facit Concilio, de *Arelatensi* Synodo intelligendus sit, de eadem quoque intelligendum esse, ubi de universali, orbis terræ, & universæ Ecclesiæ Concilio loquitur. Ad hæc rite percipienda ulterius observat, apud Africanos omnes, sive Communionis essent Catholicæ, sive non idem esse plenarium ac universale Concilium atque significato eodem gaudere. Deinde, apud eosdem Africanos bifariam tantum dividi Concilia, in Provincialia nimirum & universalia; & sic apud eos, quod non est provinciale Concilium, universale dici & esse. Tum, dubitari meritò non posse, quin Augustinus, qui in Afrorum Concilijs principatum doctrinæ obtinuerit, idem quod alii fenserint. Et hoc diligenter esse observandum, ut quænam fuerit hâc in re Augustini sententia cognoscatur. Post ex ipso met Augustino varia conquirunt testimonia, quibus luculenter doceri posse existimat, Augustinum hâc denominationem nullum aliud, quàm *Arelatense* Concilium ordine & numero primum intellexisse; inter quæ istud primo exhibet loco, quo Augustinus plenarii universæ Ecclesiæ Concilii mentionem faciens, post aliquam eadem ad huc materiâ occupatus, expresse Judicium *Arelatense* contra Donatistas memoravit, quo nihil clarius, nihil expressius dici potuisse aut scribi monet Launojus. De cæteris ex Augustino locis ad hoc demonstrandum prolixè non ago, utpote in quibus mentionem facit Concilii *transmarini*, quod non de Nicæno, sed *Arelatensi* potius intelligi debere, ex ipso Textu & parallelismo quodam ostendit Launojus. Accedunt verba ejusdem de Baptismo Marcionis jam antè laudata. Illud præprimis hic contra Bellarminum venit notandum, quod in *Canone Synodi Nicænæ*, ad quem Bellarminus provocavit, nullus de Donatistis, sed solum de Paulianistis sermo habeatur, dum è contrario inter canones Synodi *Arelatensis* ordine & numero octavus, paulò post producendus & à falsâ lectione vindicandus, disertam Afrorum faciat mentionem, Et quamvis Hieronymus scribat, *Synodum Nicænam omnes hereticos* (ut verè baptizatos) suscepisse Pauli Samaritaneni discipulis, perinde tamen id intelligendum esse, quæsi, cum solos Pauli Samaritaneni*

vid. Eph.
Erud. T.
4. pag. 45.
& 46. conf.
Gail, in
Summâ
Concil.
Tom. II.
pag. 26.

Epist. 162.
ad Gloriam
&c.

zeni discipulos rebaptizari jubeat Nicæna Synodus, ab eâ caterorum hæreticorum baptisum tacito quodam consensu vellet recipi quâ ratione collatum ab aliis hæreticis Baptisum in hac Synodo receptum facile crediderit, neq; aliam expressiorem Synodi Nicænae regulam inveni apud *Rufinum*, vel apud *Gelasium* Cyzicenum, vel apud *Dionysium exiguum*, vel etiam apud *Turcianum*; at in Concilio Arelatensi, quod Augustino juxta *Launoij* sententiam universale & plenarium dicitur de Baptismo hæreticorum ultrò citroque disputatum esse. Quæ de testimonio Nicænae Synodi negativo quoad controversiam cum Donatistis habitâ dixit *Launojus*, autoritate *Basilii* & *Epiphaniij* postmodum confirmat, eorum videlicet testium, qui hic ante plures alios veniunt attendendi. Ante autem, quàm ad ea respondeat loca, quæ ex Augustino pro Nicæna Synodo nomine plenarii & universalis Concilii intellecto solent proferri, monet iteratò contra *Bellarminum* *Launojus*, ad intelligendum in hac notione Augustinum non vel parum juvare factam à *Gregorio* primo & magno, vel alio quodam scriptore generalium Conciliorum recensionem, utpotè ex quâ solâ *Bellarminus* cum suis sequacibus in hujus quæstionis decisione disputet, oblitus, se, de Ecclesiæ Conciliis cum ageret, animadvertisse, aliam at que aliam fuisse olim non modo apud *Africanos*, sed *Romanos* etiam generalis seu universalis Concilii acceptionem; & cum diversa fuerit ejusmodi nominum acceptio, & *Africani* præsertim aliter ac nos hodiè plenarium, universale, & universa Ecclesiæ Concilium usurpaverint, solidam esse non posse extra codices usumque Augustini & aliorum ex *Africa* æqualium scriptorum de hac re totâ ratiocinationem. Post examen locorum ex Augustino, quæ pro Nicæna Synodo aliquatenus militare videntur, illud etiam addit *Launojus*, Arelatense Concilium ex eo etiam rectè dici posse plenarium juxta Augustinum, quod deducta ab *Apostolis* non re baptizandi eos, qui ab hæreticis erant baptizati, consuetudo multas in Conciliis Provincialibus Disputationes habitas fuerit adserta, & ad magnum Arelatense Concilium velut ad unum computum confluerit. Rejectâ post etiam novâ *Francisci Hallerij*, Theologi iidem Parisiensis sententiâ, qua in de sacris electionibus & ordinationibus opere per plenarium hoc & universale Concilium intelligi putavit Synodum Alexandrinam sub *liberio* Pontifice celebratam, inter ea, quæ ad majorem Dissertationis & argumenti hujus illustrationem inservire existimavit, ipsum Arelatense Concilii canonem, qui contra hæreticorum in specie anabaptisum factus est, & ex quo cum primis probabile videtur, id nomine plenarii apud Augustinum Concilii intelligendum esse, à falsâ *Bellarmini* & aliorum inscriptione vindicandum sibi fuisse, qui in plerisque Conciliorum editionibus, sive amplioribus, sive contractioribus, sicut & in *Gratiâ* Concordiâ, & hinc apud omnes ferè Papæos scriptores, ita legitur: *De Arianis, qui propria lege sua utuntur, ut rebaptizentur, placuit, si ad Ecclesiam aliqui de hac heresi venerint, interrogent eos nostræ fidei Sacerdotes symbolum, & si per viderint, eos in Patre, Filio & Spiritu Sancto baptizatos, manus eis tantum imponant, ut accipiant Spiritum Sanctum. Quod si interrogati, non responderint hanc Trinitatem, baptizentur.* *Launojus* contra *Bellarminum* imprimis, hoc Canone abutentem, quem alii plures agmine pleno sunt secuti, depravationes ejus & falsas citationes fideliter describentes, observat, perperam ab eo hunc Canonem de *Arianis* intelligi & explicari, idque hanc ob causam, quia, quo tempore & anno Synodus hæc Arelatensis habita est & celebrata, *Arianorum* Lib. I. de Bapt. c. 3. factò nondum sustulerit vexillum, doctrinâ temporum id restante; inductumque *Bellarminum* in hanc fraudem per *Gratiâ* citationem; corruptamque Concilii hujus editionem, ubi pro *Afris* vitiosè scriptum fuerit *Arianis*. Et quia *Bellarminus* in hoc ipso capite circa cujus examen occupamur, existimavit, ex Canone Synodi Nicænae, de quo jam aliquid dictum est, apertè deducti, caterorum præter *Paulianistas* hæreticorum Baptisma à Concilio fuisse adprobatum; non capere se scribit *Launojus*, quomodo tempore Concilii Arelatensis, pluribus scilicet ante Nicænum annis, duæ inter *Arianos* fuerint baptizandi formæ, quarum alterâ qui baptizarentur, frustra & cassum baptizantur, esseque aliud genus erroris, quod vitari non possit, si *Bellarminus* crediderit, Concilium hoc Arelatense post Nicænum fuisse celebratum. Ante *Launojum* de hujus Concilii Arelatensis tempore & laudati Canonis correctione *Ferdinandus de Mendoza*, Hispanus, Concilii *Illiberitani* ad *Clementem* octavum sub finem præcedentis seculi illustrator ita scripsit: *Ex multis est observare, Concilium Arelatense primum decem & amplius* Lib. I. c. 3. *Annos ante Nicænum fuisse. Fuisse autem Concilium illud, quod Constantini consilio in-* pag. 21. *dictum & habitum est, ad causam Afrorum, Cæciliani & Donati, quod fuit initio Pontificatus Silvestri, Canon octavus abundè declarat, in quo agitur de Afris, sic enim legi debet, ut in vetustis & emendatis Codicibus, non Arianis, ut perperam in communibus,*

& in Decreto Gratiani, non antiquo tantum, sed & in recentiori Gregoriano legitur, quod emendandum est. Nam quamvis Ariani rebaptizationes admiserint, ut ipsius Decreti censores ex Augustino scite & literatè adnotarunt. Concilium tamen Arelatense tempore hæresis Arii non modo in Gallia, sed nec Alexandria, in qua primum est orta, agnosci potuit, nedum coerceri & puniri. Donatus verò uti ex Augustino liquet, multò ante rebaptizationem in Africa admisit, & ante Donatum Cyprianus, & ante Cyprianum Agrippinus, Carthaginensis Ecclesiæ Præsul. Is enim primus omnium fuit mortaliū, ut Vincentius Lirinensis auctor est, qui contra Divinum Canonem, contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium sacerdotum, contra morem atque instituta Majorum rebaptizandum esse censebat in Africa, à quo postea pars Ecclesiæ multatè est contaminata. Quæ errorē refutare voluit Concilium Arelatense primum, ut graviore sententia & acriori in Episcoporum judicio damnaretur Donatus Afer, qui pertinacius in eo persistebat. Neque etiam prætermitti debet, quod de hoc Canone, in alio tamen argumento & alia occasione, contra Bellarminum observavit Daljeus, lectionem à Mendosa ex emendatis Codicibus laudatam, & à Launojo defensam, auctoritate etiam Sirmondi ex Tomis Conciliorum Galliæ confirmans, testatus, Canonem hunc Arelatensem non quidem in unam tantum hæresim, sed in quamvis, adeoque in omnes respexisse, at tamen Canonis constitutioni occasionem fuisse vulgarem Afrorum eo tempore errorem, è quavis hæresi venientes promiscuè rebaptizantium, quod à Cypriano haustum tunc temporis retinuerint non solum Donatistæ, sed ut videtur etiam Catholici, Anno certè post Arelatensem Synodum circiter quinquagesimo optatam Afrum, tametsi Catholicum Parmeniano Donatistæ concessisse, nihil valere ministratum ab hæreticis Baptisum. Itaque ex eo Afrorum errore occasionem decernendi hujus Canonis arripuisse Patres Arelatenfes, desinentes sapientissimè, baptizandos, qui ab eâ hæresi venient, in qua Baptisus non in Trinitatem, sed alius esset; minimè autem baptizandos, si qui ab eâ hæresi converterentur, in qua ritè baptizati essent in Patrem, Filium & Spiritum Sanctum. Atque ita duos extremos ac contrarios errores, Cyprianum quidem omnes Stephani autem Pontificis Romani nullos ab hæresi ad Ecclesiam venientes baptizantium correxisse commodissimè. Ita Daljeus, à quo ad Launojum, vel eo duce ad Augustinum & laudatum ab eo plenarium & universale Concilium adhuc semel redimus, per quod Arelatensem Synodum, non verò Nicenam intelligi debere, contra Antagonistam supra dictum strenuè defendit, qui dum ad alium quandam à superius laudato Canone Synodi Nicenæ provocat, contra hæreticorum anabaptisum ibi conditū, sed cum pluribus aliis temporum injuriâ deperditum, ex publicâ tamen famâ aliquatenus adhuc tempore Augustini cognitum, ad quem in commendatione plenarii illius Concilii toties iterata respexerit, non impertinenter objicit Launojus silentium de hoc Canone apud auctores æquales vel ætate supiores Nicenæ Synodo, in specie Athanasium, qui eidem interfuerit, & tamen nec Canonem, nec publicam de eo famam testetur, imò ea potius scribat, quo & Canon & publica de eo fama comprimatur potius, quam erigatur; cum que in ad Africanos Præfules Epistolâ in commendandâ Synodo Nicenâ totus sit, nullumque capitulum commendandæ prætermiserit, ut videlicet eam Ariminensi & aliis, quæ Ario favebant, anteposendam esse persuaderet, nihilo minus nullam ejus controversiæ fecerit mentionem, quæ Romanos & Africanos acerrimè inter se commissos tenuerat, quatinus alias causam celebrandæ Synodi Nicenæ præbuisset, non omisit, si, quidquid Augustinus de plenario & universali Concilio totius iteratis vicibus memoravit, in Synodo Nicenâ gestum fuisset. Obeundi certè in eodem cum Judæis die Paschatis controversiam, quæ Athanasio secunda sit Synodi Nicenæ causa, nec majorem tunc, nec majore studio incensam fuisse, quam hæreticorum Baptisimi controversiam, quæ Arelatenfis Concilii tempore viguerat. Accedere, quod res hæc Epistolæ, quam Athanasius ad Africanos scripsit Episcopos, instituto servisset quamplurimum, & persuadendi, quod persuadere cupiebat, rationes auxisset. Itaque, cum ex professo ibi de causis Synodi Nicenæ tractaverit, qui præsens benè auritus & oculus adfuit, nec inter illas hæreticorum baptisimi vel anabaptisimi referat controversiam, indicium videri certissimum, quod in alia Synodo, quam Nicenâ ab Augustino tractata Baptisimi hæreticorum controversia, tanquam in Concilio ad formam loquendi tunc temporis usitatam universali & plenario, finem suum acceperit. Objicit præterea Launojus optatum Miscellanum, à Daljeo quoque hic commendatum, qui itidem nec de Canone Nicenæ contra Anabaptisum hæreticorum, nec de publica ejus fama attestetur, imò potius utrumque non obscurè rejiciat, partim, quia hæreticorum Baptisimata promiscuè & indifferenter nominet profana & sacrilega, non ita nominaturus, si Nicenæ Synodus

de Confir.
pag. 170.

NB.

modus omnium hæreticorum exceptis Paulianistis baptismum admisisset, aliàs hujus Synodi mentionem non omittens; partim quoque, quia, dum in nomine Trinitatis Baptismum omninò dandum esse contendit, videatur ad Arelatenfis Synodi canonem respicere, ubi Baptismus hoc nomine conferendus præscribitur. *Basilium* porrò Magnum, eodem silentio præteritum Synodi Nicenæ canonem publicamque de eo famam in suis de hoc argumento scriptis involventem, imò utrumque in Canonica ad *Amphilochium* epistola non obscure rejicientem, dum in rebaptizatione, hæreticorum, eorum etiam, qui in nomine Trinitatis baptizati sunt, (de quibus proximè laudatus etiam Athanasius pronuntiavit, quod non rectè sentientes, etsi nomine tenus istum pronuntiantes ritum, neque sanam retinentes fidem, instilem possideant aquam, Numme nimirum & Religione destitutam, quæ qui adspargantur ab illis, sordescant potius pravâ Religione, quam redimantur) ad Cypriani auctoritatem receptamque ab ejus tempore in ecclesiis orientalibus consuetudinem provocavit, non provocaturus, si in Nicæna Synodo mos baptizandi hæreticos omninò fuisset abolitus, id quod tamen, quod pace *Launoji* addo, de Concilio etiam Arelatenfi dici posset, nisi fortè illud *Basilio* incognitum, vel auctoritatem ejus, utpotè transmarinam, non adeò magni ab eo aestimatum fuisset, excipere velit quod an locum habere hic possit, alii discipiant. Addit his insuper *Epiphanium*, de quo tamen id, quod de *Basilio*, habendum. Subjungit *Ambrosium*, nullam hujus canonis, publicæ de eo famæ mentionem iis in locis facientem, ubi sese offerebat occasio. *Cyrillum* quoque Hierosolymitanum, quin & ipsum ex abundantia Augustinum, hujus Nicæni Canonis mentionem ibi omittentem ubi quam maxime poterat & debebat, de cætero ita de hæreticorum anabaptismo docentem, quomodo in Canone Synodi Arelatenfis erat præscriptum. Et quia inter alia illud etiam contra Synodum hanc Arelatensem fuit objectum, non posse vocari plenarium & universale, vel universæ per totum orbem Ecclesiæ Concilium, quia in eo ex oriente nullus adfuerit, & magna pars occidentis etiam defuerit; egregiè & multâ cum observatione respondet *Launojus*, hoc ipsum de Tridentinâ Synodo dici debere, cui ex oriente nullus adfuerit, & magna pars occidentis etiam defuerit, post plura ad hujus demonstrationem addens, *Arelatenfi Concilio longe plures, quam Tridentinâ Episcopos interfuisse*. Alia in hanc rem à *Launojo* contra antagonistam notata, præfertim, quæ ipsam œcumenicæ & universalis Synodi notionem in se attinent, ne digressio hæc, ut ut de mente Augustini occupata, adeoque hic non omninò impertinens, nimis excresecat, prætermitto, ea tantum adhuc subjecturus, quæ ad conciliandam huic sententiæ de Concilio Arelatenfi fidem ex auctoritate aliorum porrò monuit, & quidem ante cæteros ex ipso met Bellarmino, illud de plenario & universali Concilio testimonium Augustini, cujus supra mentio est facta, ob ipsum Augustini iudicium satis manifestum, ubi de Conciliorum auctoritate cum vel sine Papâ suam exposuit & defendit sententiam, de Arelatenfi Concilio incunctanter & in hæsitante intelligente & explicante, id quod ad contradictionem in Bellarmino numerum aliàs satis amplum & sine numero ferè debet referri. Post Bellarminum laudat *Launojus Gabrielem Alraspinæum*, Aurelianensem Episcopum, celebrem & Ecclesiasticæ Antiquitatis peritissimum scriptorem, in ad optatum *Milevitanum* observatione decimâ hoc plenarium ex Augustino Concilium de Arelatenfi explicantem; & *Petrum de Marca*, ex Tolosano Archi-Episcopum Parisiensem, illustrissimi operis de *Concordia Sacerdotii & Imperii* auctorem, supra non semel ex merito laudatum, pari modo de hæc Synodo scribentem, & *Launoji* de hæc sententia Dissertationem peculiari ad eum epistola adprobantem. Addit *Jacobum Sambucium*, Theologiæ in Sorbona Professorem, idem de eadem publicè in scholis docentem; *Philippum* quoque *Labbeum*, nominatissimum in Societate Ignatiana scriptorem, non solum in Conciliorum Synopsi paucos ante annos Lutetiæ edita, sed & in ampliori Conciliorum editione ab eodem cepta, ex *Sirmondo* hujus sententiæ defensorum. Et ut numerus, qui à partibus *Launoji* stant, augeatur, addo, venisse non ita pridem in manus Disputationem, anno demùm post sesquimillesimum, centesimum & sexagesimum sexto, in Sorbonâ habitam, in qua eadem plenarii apud Augustinum Concilii de *Arelatenfi* explicatio fuit proposita, & sine dubio etiam defensa. His jam omnibus in fasciculum collectis, quæ laudatus Sorbonista *Launojus*, ex quo hætenus excerpta quædam fuerunt proposita, amplissimè & prolixissimè in peculiari de hoc argumento dissertatione, ac ejusdem contra Antagonistam Dominicanum confirmatione & defensione exhibuit nemo prudens non ad-

vertit, si hodie *Moralis Theologiæ* Doctores pro sententiâ probabili posse haberi & agnosci contendunt, quæ uno tantum celebri & ob eruditionem laudato Authore nititur, de qua tanquam res in dubia habetur, tum nihil sine ratione certa statuere, & quidem, quod *Bordonus*, Parmensis Theologus, ordinis Francisci, non ita quidem Propugnaculo opinionis probabilis, à se edito, contra quosvis ejusdem adversarios notanter titulo-tenus præscripsit, in concursu opinionis etiam probabilioris, hanc *Launoij* de Synodo Arelateni tanquam Concilio ad Augustini mentem universali & plenario sententiâ vix posse numero opinionum quam-maximè probabilem excludi, utpote probabilitate non solum extrinsecâ, autoritate videlicet eorum, qui eidem adspiciuntur, sed & intrinsecâ, rationibus nimirum ex ipsis testimoniorum Augustini & coetaneorum visceribus singulari studio depromtis gaudentem, hæc tamen additâ protestatione meâ, me hanc Controversiam non facere meam, sed hæc cum in finem adduxisse, ut lectori veritatis studioso hoc etiam exemplo constet, testimoniorum Augustini explicationes Bellarminianas, iis quoque in rebus, quæ fidei controversias non attingunt, sed tantum historice sunt, sincerioribus in Papatu Romano Doctoribus non semper placuisse vel acceptos fuisse.

CAPUT VIGESIMUM & OCTAVUM

De

Intentione Ministri Sacramentorum.

DUO in hujus Quæstionis tractatione vindicari debent Augustini loca, ad quæ contra intentionem directâ & directè satis militantiâ Bellarminus respondere conatur, quo successu & causæ emolumento, statim indicabitur. Et quia priorem locum ex *Chemnitio* citat, aliquantò prolixior ex eodem huc adscribendus est, quia Bellarminus iusto brevior exhibuit, ne vis ejus & efficacia contra intentionem lectori tam aperte ob oculos poneretur. Observavit autem *Chemnitius*, Augustinum de Baptismo contra Donatistas disputantem sequentes quatuor movisse quæstiones, *primam*, Si quis fallaciter, hoc est, animo simulato Baptismum in Ecclesiâ accipiat; *secundam*, si quis in Mimo cum fide accipiat; *tertiam*, si quis ab eo, qui non est baptizatus, accipiat; *quartam*, si tradens in Ecclesiâ baptismum fallaciter agat. Et de his quæstionibus notat, Augustinum primò in utramque partem disputare, his verbis: *An, quantum ad ipsos quidem attinet homines, plurimum distat inter eum, qui fide Baptismum accipit à Mimo, & qui animo simulato Baptismum in Ecclesiâ accipit; ad ipsius autem Sacramenti integritatem nihil interest? Similiter interest ad integritatem Sacramenti in ipsa Ecclesiâ Catholica, utrum id aliqui fallaciter an veraciter agant, cum hoc idem utriq; agant; quomodo extra Ecclesiam intersit, non video, quando ille, qui accipit, non simulatione palliatus, sed religione mutatus est. An plus valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces, inter quos agitur, quam ad frustrandum illi fallaces, à quibus agitur & in quibus agitur, & tamen, si postea prodatur, nemo repetit? Sed nobis tutum est in ea non progredi aliquâ sententiâ temeritate, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cepta, nullo plenario Concilio terminata sunt. Et mox: Veruntamen si quis forte in eo me Concilio constitutum, ubi talium rerum quæstio versaretur, talibus non precedentibus, quorum sententiâ sequi mallem, negaret, ut dicerem, quid ipse sentiret; si eo modo adfectus essem, quo eram, cum ita dictarem nequaquam dubitarem, eos habere Baptismum, qui, ubicunque & à quibuscunque illud oribus Evangelicis consecratum, sine suâ simulatione & aliqua cum fide accepissent. Item, Præteritis majorum statutis non dubito, illos etiam habere Baptismum, qui quævis fallaciter id accipiunt, in Ecclesiâ tamen accipiunt, vel ubi putatur esse Ecclesiâ ab eis, in quarum societate id accipitur, de quibus dictum est. Ex nobis exierunt &c. Ubi autem neque societas ulla esset ita credentium, neque ille, qui acciperet, ita crederet, sed totum laudare & mimè & joculariter ageretur, utrum ad probandum esset Baptismus, qui sic daretur, Divinum judicium per alicujus revelationis oraculum oratione implorandum esse conferrem, ita sane, ut post me dicitur as sententiâ, si quid jam exploratum & cognitum adferrent, humiliter expectarem. Subjungit *Chemnitius*: Hæc Augustinus pro solita sua vere christiana modestia. Usque adeo autem ex institutionis veritate & certitudine, non ex hominum sive dantium sive suscipientium quaque vel qualitate vel intentione vult metiendam esse veritatem & integritatem Sacramentorum, ut ne de mimica quidem seu joculari actione ausit pronuntiare. De hoc autem joculari Baptismo addit *Chemnitius* ex Lombardo, ejus postmodum tempore hanc Quæstionem ita disputatam fuisse.*

Lib. 7, c. 53.